

Biuletyn #2 Projektu UE SPLIN

Egzekwowanie standardów pracy w budownictwie i międzynarodowej żegludze morskiej - pierwsze wyniki badań

Projekt SPLIN prowadzi badania nad strategicznymi i innowacyjnymi działaniami partnerów społecznych i inspekcji pracy na rzecz lepszego egzekwowania standardów pracy, zwłaszcza w sektorach, w których występują niezgodne z przepisami zachowania pracodawców. Przyjęto dwa podejścia: *wspólne egzekwowanie standardów*, czyli stałe skoordynowane działania inspekcji pracy i partnerów społecznych służące wspólnemu egzekwowaniu standardów pracy, oraz *egzekwowanie norm przez ponadnarodowe związki zawodowe*, czyli skoordynowane działania pod przewodnictwem ponadnarodowego związku zawodowego w celu opracowania i egzekwowania standardów pracy, realizowane wspólnie z ogólnokrajowymi i lokalnymi związkami zawodowymi.

Wspólne egzekwowanie standardów w budownictwie

Ustalenia z Hiszpanii, Polski i Austrii wskazują na fikcyjne samozatrudnienie, zaniżanie płac, naruszanie przepisów BHP jako stosunkowo szeroko rozpowszechnione nieuczciwe praktyki w budownictwie. Aby skutecznie wykrywać i ścigać takie zachowania, partnerzy społeczni we współpracy z organami publicznymi, takimi jak inspekcje pracy, wypracowali wspólne działania, przygotowali akty prawne i zacieśnili współpracę instytucjonalną.

W **Asturii (Hiszpania)**, dwie branżowe instytucje partnerów społecznych, COPREVAS (Comisión de Seguridad y Prevención de Riesgos Laborales y Contratación) i FLC (Fundación Laboral de la Construcción des Principado de Asturias) pełnią kluczową rolę jako partnerzy we wspólnym egzekwowaniu standardów. Ich przedstawiciele są upoważnieni do kontroli przypadków fikcyjnego samozatrudnienia oraz przestrzegania zasad BHP na budowach w Asturii. Początkowo współpraca z organami publicznymi miała charakter

nieformalny, z czasem jednak partnerzy społeczni nawiązali strategiczną współpracę z władzami poprzez komunikację pomiędzy instytucjami, wspólne szkolenia, wymianę informacji na temat przedsiębiorstw budowlanych, by ostatecznie zawrzeć formalne porozumienie o współpracy w 2017 r.

W **Austrii**, Fundusz Wypoczynkowy i Rozliczeniowy Pracowników Budowlanych (BUAK), otrzymał w 2011 r. szerokie kompetencje w zakresie wdrażania, kluczowej z punktu widzenia zwalczania nieuczciwych praktyk w zatrudnieniu, „Ustawy o zwalczaniu dumpingu płacowego i socjalnego”. Obejmują one prawo do kontroli wynagrodzeń na budowach, sprawdzania przypadków podejrzeń o dumping płacowy i socjalny i zgłaszania takich przypadków władzom. BUAK to partner społeczny o długoletniej tradycji i dużym doświadczeniu w branży; w Austrii nowością był fakt, że taka instytucja została wyposażona w uprawnienia w zakresie kontroli płac.

W **Polsce**, kraju o stosunkowo słabej tradycji funkcjonowania partnerów społecznych, w sektorze budowlanym zawiązano trzy porozumienia dotyczące wspólnego egzekwowania standardów: Porozumienie dla Bezpieczeństwa w Budownictwie (PBB), Porozumienie w sprawie stawki minimalnej w budownictwie (PSMB) oraz Porozumienie na rzecz Bezpieczeństwa Pracy przy Obsłudze Żurawi (PBPOŻ). Te trzy porozumienia stanowią niezależną odpowiedź branży na nieuczciwe praktyki w budownictwie w obszarze, gdzie ani układy zbiorowe pracy ani instytucje publiczne nie są w stanie zapewnić odpowiednich standardów. W porozumieniach tych uczestniczą zarówno przedstawiciele pracodawców, jak i pracowników, a Generalny Inspektor Pracy odegrał znaczącą rolę w inicjowaniu i wspieraniu tych porozumień.

Egzekwowanie standardów przez ponadnarodowe związki zawodowe w międzynarodowej żegludze morskiej

W projekcie badano działanie sieci inspektorów ITF (Międzynarodowej Federacji Pracowników Transportu) w Finlandii, Hiszpanii i Polsce. Inspektorzy ITF monitorują wypłaty wynagrodzeń i inne kwestie socjalne oraz warunki zatrudnienia na statkach. Podejmują także działania w celu egzekwowania polityki ITF. Jednym z kluczowych elementów tej polityki jest kampania na rzecz likwidacji systemu tanich bander (FOC) w transporcie morskim. System ten to istniejąca od dawna praktyka rejestrowania statków w państwach innych niż państwo właściciela statku w celu omięcia przepisów i redukcji kosztów. Kontrolę podlega realizacja układów zbiorowych pracy oraz przepisów Konwencji o pracy na morzu (MLC). Do ich skutecznego egzekwowania konieczna jest trwała współpraca między inspektorami ITF, związkami zawodowymi i innymi organami, takimi jak inspekcje pracy i kontrola państwa portu (PSC). Działanie inspektorów ITF, jako ponadnarodowa akcja na rzecz egzekwowania przepisów, prowadzona przez związki zawodowe, które pełnią funkcje inspektorów i finansowana przez pracodawców, to jedyne w swoim rodzaju rozwiązanie służące zwalczaniu nieuczciwych praktyk pracodawców w naprawę ponadnarodowej branży.

Pierwsze wnioski

Budownictwo i transport morski to branże, w których zatrudnienie kontraktowe uległo erozji w związku z rozpowszechnieniem modeli biznesowych takich jak „tanie bandery” oraz wprowadzeniem form zatrudnienia, takich jak praca delegowana, umowy cywilnoprawne lub jednoosobowa działalność gospodarcza. Takie praktyki pracodawców mogą osłabiać prawa pracownicze związane ze standardowym zatrudnieniem. Standardy pracy pogorszyły się i są trudniejsze do egzekwowania. SPLIN przyjrzał się bliżej działaniom na rzecz wspólnego egzekwowania standardów pracy, gdzie partnerzy

społeczni przyjmują rolę inspektorów lub gdzie organy publiczne ściśle współpracują z partnerami społecznymi w celu wzmocnienia kompetencji inspektorów i lepszego egzekwowania standardów pracy.

Badane działania na rzecz wspólnego egzekwowania standardów przyniosły obiecujące rezultaty w postaci poprawy przestrzegania przepisów BHP (Asturia, Polska, ITF), celowanych i skutecznych kontroli fikcyjnego samozatrudnienia (Asturia) i zaniżania wynagrodzeń (Austria, ITF), w zakresie ustalania minimalnych standardów pracy (Polska, ITF) oraz lepszego informowania pracodawców i pracowników o prawach, standardach i obowiązkach dotyczących BHP, wynagrodzeń i innych warunków pracy.

Kolejne kroki

W kolejnym kroku, projekt SPLIN oceni możliwość wykorzystania wyników poprzez zastosowanie podejścia „badanie w działaniu” (*action research*) do innych sektorów i krajów w ramach warsztatów na szczeblu krajowym i unijnym. Dzięki temu wyniki badań i efekty warsztatów dotrą do szerszego grona odbiorców, powstaną też zalecenia dotyczące przyszłej strategicznej współpracy między inspekcjami pracy a partnerami społecznymi.

Konsorcjum

FORBA (Austria) jest liderem projektu SPLIN. Partnerzy badawczy to Notus (Hiszpania), Uniwersytet Jyväskylä (Finlandia) oraz Instytut Spraw Publicznych (Polska).

Badania prowadzone są w ścisłej współpracy z partnerami stowarzyszonymi projektu, Funduszem Wypoczynkowym i Rozliczeniowym Pracowników Budowlanych (BUAK, Austria), związkiem zawodowym BUDOWLANI (Polska) oraz Fundacion Laboral de la Construcción des Principado de Asturias (Hiszpania).

Więcej informacji na temat raportów krajowych i branżowych oraz samego projektu SPLIN można znaleźć na stronie internetowej projektu www.splin.forba.at

